

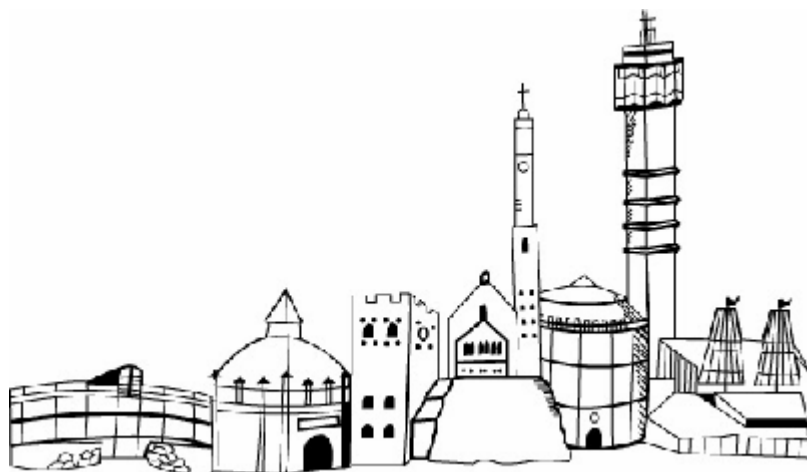
AE

2006-05-17

Östermalms stadsdelsnämnd

Östermalms

Tobaks-, alkohol och narkotikapolitiska program

AULA MATINA • SALTBALLEN • STATION • ENGTI BRUKSOMHÄN • HÖRSTEN GÅSKLOCKA • KARNÄSTORNET • VASAMISSET

Innehållsförteckning

1. Inledning/ Mål	2
2. Syfte	2
3. Bakgrund	2
4. Definition av begreppet drog	3
5. Risk och skyddsfaktorer	3
6. Det lokala handlingsprogrammet	5
7. Helhetssyn	5
• Familjens betydelse	5
• Skolan	5
• Fritidsverksamheten	5
• Kulturen	6
• Socialtjänsten	6
• Samverkan	6
8. Åtaganden och arbetssätt för det tobaks-, alkohol och narkotikaförebyggande arbetet på Östermalm	7
• Förebyggande insatser	7
• Begränsning av tillgänglighet	7
• Begränsning av efterfrågan	8
• Tidiga insatser	10
• Barn och ungdom	10
• Vuxna	10
• Exempel på några mätbara mål inför år 2010	10
• Vård och behandling	12
• Grupper med särskilda behov	12
• Östermalms stadsdelsnämnd som arbetsgivare	14

Inledning/ Mål

Handlingsprogrammet är ett långsiktigt åtagande och utgör det övergripande dokumentet för ett strukturerat och gemensamt drogförebyggande arbete inom stadsdelen Östermalm. Preventionsforskningen visar att arbete mot drogmissbruk ger liten eller ingen effekt vid tillfälliga krafttag. Därför krävs både kontinuitet och långsiktighet i det drogförebyggande arbetet. Stadsdelsnämndens mål med det drogförebyggande arbetet överensstämmer med de i STAN-programmet fastställda målen.

Övergripande mål

- *Barns och ungdomars uppväxt ska vara fri från tobak, alkohol och narkotika.*
- *Ett narkotikafritt Stockholm.*
- *Stadens invånare ska ha återhållsamma alkoholvanor.*
- *Stadens invånare som missbrukar alkohol eller andra droger ska erbjudas hjälp att komma från sitt missbruk.*

Delmål

- *Debutåldern för alkoholberusning ska skjutas upp*
- *Andelen barn och ungdomar som använder tobak ska minska*
- *Andelen barn och ungdomar som någon gång använt narkotika ska minska*
- *Berusningsdrickandet både bland unga och vuxna ska minska*
- *Nyrekryteringen till missbruk ska minska*
- *Fler missbrukare ska förmås att upphöra med sitt missbruk*
- *Alkoholens och narkotikans medicinska skadeverkningar ska minska*

Programmet omfattar förebyggande insatser, som vidtas innan ett riskbeteende eller en skada uppstått, och tidiga insatser, som ska komplettera och förstärka det drogförebyggande arbetet. Insatser för vård och behandling kan bli aktuellt vid ett långtgående och redan retablerat missbruk.

Syfte

Syftet med handlingsprogrammet är att utifrån nationella och kommunala mål och den lokala situationen i stadsdelen minska droganvändandet bland unga samt skjuta upp drogdebuten. Programmet ska utgöra grund för det drogförebyggande arbetet i stadsdelens verksamheter.

Bakgrund

Bakgrunden är ett uppdrag från Kommunfullmäktige från 1995, gällande alkoholpolitik. Det uppdraget har sedan reviderats och omfattar nu tobak, alkohol och narkotika – Stockholms Tobaks, Alkohol och Narkotikapolitiska program (STAN-programmet).

Handlingsprogrammet ska implementeras inom alla verksamheter som arbetar med barn och unga i stadsdelarna.

Preventions-samordnartjänsten inom Östermalms stadsdelsnämnd har bland annat som uppdrag att utveckla och implementera handlingsprogrammet samt vara drivande i att utveckla stadsdelens förebyggande arbete, utifrån den preventionsforskning som bedrivs inom och utanför landet. Preventionscentrum Stockholm (PreCens) är stadens centrala stödorganisation för stadsdelarnas samordnare.

Definition av begreppet drog

Ordet drog används oftast för olika typer av medel med sinnesförändrande och/eller beroendeskapande egenskaper. Med droger avses här tobak (cigaretter, snus och andra tobaksprodukter), alkohol, narkotika, övriga lättflyktiga lösningsmedel och läkemedel som används för berusning och andra prestationshöjande preparat.

Risk- och skyddsfaktorer

I arbetet med utformandet av handlingsprogrammet har modern preventionsforskning legat till grund. Preventionsforskningen visar att en rad faktorer spelar in när barn/ungdomar utvecklar ett avvikande beteende. Dessa faktorer kallas riskfaktorer respektive skyddsfaktorer. Riskfaktorer ökar sannolikheten för riskbeteenden, t.ex. tidig alkoholkonsumtion. Skyddsfaktorer innebär att sannolikheten för riskbeteenden minskar.

I huvudsak är det samma risk- och skyddsfaktorer som identifierats för drogmissbruk, kriminalitet och bristande skolanpassning. Enstaka riskfaktorer utgör sällan någon påtagligt ökad risk, det gör däremot flera parallella riskfaktorer. Risk och skyddsfaktorer kan kopplas till individen, familjen, skolan och närsamhället. Genom att identifiera dessa faktorer kan insatser riktas till rätt individer och utformas så att de motverkar påvisade risker. Forskning har visat att det finns starka samband mellan narkotikamissbruk, omfattande alkoholdrickande och tobaksrökning bland unga. Daglig rökning anses utgöra en viktig riskfaktor.

	Skyddsfaktorer	Risikfaktorer
Individ	<ul style="list-style-type: none"> • Biologiska faktorer • Social förmåga • Tålighet • Känsla av samhörighet 	<ul style="list-style-type: none"> • Tidiga beteendeproblem • Positiv attityd till droger • Tidig debut av droger • Utanförskap/isolering • Neuropsykiatriska funktionshinder
Familj	<ul style="list-style-type: none"> • Samhörighet med familjen • Klar ”familjepolicy” • Insyn/tillsyn/regler • Förväntningar 	<ul style="list-style-type: none"> • Familjekonflikter • Missbruk i familjen • Droghöga attityder • Inkonsekvent uppfostran • Psykisk funktionsnedsättning
Kamrater/ Fritid	<ul style="list-style-type: none"> • ”Bra kamrater” • Droghöga mötesplatser 	<ul style="list-style-type: none"> • Tidiga kamratproblem, Mobbning
Skola	<ul style="list-style-type: none"> • Samhörighet med skolan • Ett gott skolklimat • Föräldrasamarbete • Inflytande 	<ul style="list-style-type: none"> • Vantrivsel • Inlärningsproblem • Misslyckanden i skolan • Frånvaro
Samhälle	<ul style="list-style-type: none"> • Tydliga sociala normer • Media • Engagerade vuxna 	<ul style="list-style-type: none"> • Tillgänglighet till droger • Media • Svaga band till lokalsamhället • Fattigdom

Det lokala handlingsprogrammet

Östermalms lokala handlingsprogram bygger på ett långsiktigt åtagande, och är formulerat utifrån åtaganden i verksamhetsplanen för 2006 och de bedömningar som gjorts utifrån den lokala situationen i stadsdelen. Stadsdelsförvaltningen har ansvaret för utvärderingen som ligger till grund för den årliga revideringen. Arbetssätten är grunden för att uppnå målen och ska successivt revideras och utvecklas. Frågorna ska tas upp både i verksamhetsplaner och i verksamhetsberättelser.

Det drogförebyggande arbetet ska också ses som en del i det brottsförebyggande arbetet.

Helhetssyn

Handlingsprogrammet utgår från ett helhetsperspektiv som grund för utvecklingsarbetet inom området tobak, alkohol och narkotika.

Familjens betydelse

I STAN-programmet framhålls att familjen är viktigast i det förebyggande arbetet. I ett alkohol- och narkotikaförebyggande arbete är barnets relation till föräldrarna centralt. Forskning visar att ungdomar dricker mindre och begår färre normbrott om föräldrarna är tydliga med 18-årsgränsen och klart formulerar en restriktiv hållning till tobak, alkohol och narkotika. Föräldrarna lägger en viktig grundsten till barnens hållning gentemot droger genom att kommunicera grundläggande normer och värderingar, vara förebilder samt sätta gränser. Det är därför viktigt att involvera föräldrarna i det förebyggande arbetet. Insatser som förbättrar samspelet mellan barn och föräldrar, som stärker samhörigheten med familjen samt klargör regler avseende t.ex. alkohol, har en skyddande effekt på barn och ungdomar.

Skolan

Skolan spelar en viktig roll i det förebyggande arbetet, genom att främja barnens och ungdomarnas positiva identitetsutveckling och komplettera den grund föräldrarna lägger.

De förebyggande aktiviteterna i skolan sammanfaller till viktiga delar med ambitionen att skapa ”en bra skola” och ”ett gott skolklimat”. När eleverna tycker det är roligt att gå till skolan och känner sig sedda och uppskattade av lärare och kamrater, är det ett kraftfullt skydd mot att utveckla missbruk och andra problem. Skolans elevvård har en central betydelse i arbetet med att tidigt identifiera och ge stöd och hjälp. Alla vuxna på skolan har ett ansvar att skapa känslan av ”det goda skolklimatet”, som bidrar till skydd mot missbruk.

Fritidsverksamheten

Under tonårstiden blir kamratrelationer allt viktigare. Här utgör fritidsverksamheten en viktig arena, speciellt för mer utsatta grupper av ungdomar. Genom att vara trygga mötesplatser, med strukturerade fritidsverksamheter samt organiserade aktiviteter, baserade på ungdomars

egna fritidsintressen, kan fritidsverksamheten ge barn och ungdomar möjligheter att stärka sin identitetsutveckling och sitt förhållningssätt gentemot droger.

De vuxna som medverkar ska utgöra positiva förebilder. Det är speciellt angeläget att med de fritidsverksamheter som erbjuds över staden, nå de ungdomar som riskerar att utveckla missbruk av droger.

Kulturen

Olika kultursatsningar kan ge tillfällen att utvecklas, stärka och främja kreativiteten och identitetsutvecklingen. Det ska vara möjligt för medborgare och organisationer i stadsdelen att själva skapa aktiviteter i samverkan med det lokala kulturutbudet.

Socialtjänsten

Personer som riskerar att hamna i ett missbruk erbjuds stöd och hjälp inom socialtjänsten. Socialtjänsten ansvarar för att utveckla metoder för att tidigt stödja enskilda individer och familjer.

Samverkan

Handlingsplanen beskriver det professionella nätverket runt barn, ungdomar och unga vuxna. Ett effektivt drogförebyggande arbete kräver såväl förvaltningsövergripande som myndighetsövergripande arbete, genom att arbetet bedrivs tillsammans mot ett gemensamt mål, utifrån samma normer och metoder. För Östermalms stadsdelsförvaltning innebär det att framförallt arbetet inom programområdena Socialtjänsten och Barn och Ungdom ska gå hand i hand. Programområdet Kultur och Miljö bidrar med kultursatsningar för barn och ungdomar.

För utvecklingen av det förebyggande arbetet i staden finns PreCens, en enhet inom Socialtjänstförvaltningen, som har till uppgift att sprida kunskap om metoder och ta fram strategier för det förebyggande arbetet.

I stadsdelen finns ett brottsförebyggande råd, med chefsrepresentanter från Socialtjänsten och Barn och Ungdom, polisen, fastighetsägare, företagarföreningar, föräldraföreningar, åklagarmyndigheten och landstinget som grund. Ordförande i rådet är stadsdelsdirektören. Vid behov knyts andra intressenter till rådet. Då det finns ett konstaterat samband mellan brottslighet och droger, utgör det drogförebyggande arbetet en del av rådets ansvar.

Inom stadsdelen finns också ett lokalt samverkansforum, Gaskeff, vars uppgift är att möjliggöra för representanter från socialtjänst, skola, polis, församlingar, föreningar och föräldrar att utbyta information och föra en dialog om behov och insatser riktade främst till stadsdelens ungdomar. Vidare pågår i ett chefssamråd, tillsammans med City Polismästardistrikt, framtagande av ett samverkansdokument. Målet med överenskommelsen är att genom förbättrad samverkan mellan polis, kommun och landsting öka tryggheten i uppväxten för barn och ungdomar upp till 21 år, och att bland annat minska möjligheten att begå brott, riskerna att utsättas för brott och att inleda kriminella karriärer samt att lindra brottens skadeverkningar.

Åtaganden och arbetssätt för det tobaks-, alkohol och narkotikaförebyggande arbetet på Östermalm

Förebyggande insatser

Med förebyggande arbete avses insatser som kan vidtagas innan ett riskbeteende eller en skada uppstår.

Begränsning av tillgänglighet

Staden har ett ansvar som myndighet vid tillståndsgivning för servering och försäljning av alkohol drycker. Ansvaret gäller även försäljning av tobak samt ansvar att begränsa tillgängligheten av illegal försäljning av tobak, alkohol och narkotika.

Åtagande

<i>Östermalm ska bedriva ett aktivt arbete i syfte att begränsa tillgängligheten på alkohol, tobak och narkotika.</i>

- Östermalm ska samverka med polisen för att bekämpa all illegal försäljning av tobak, alkohol och narkotika.
- Östermalm ska ha en restriktiv hållning vid beslut enligt den lokala ordningsstadgan om rätt att dricka alkoholdrycker i offentliga miljöer
- Östermalm ska bedriva informations- och upplysningsarbete mot langning
- Östermalm ska ha en hög ambitionsnivå vid tillsyn över försäljningsställen av folköl
- Östermalm ska ha en hög ambitionsnivå vid tillsyn av tobaksförsäljning.

Arbetssätt/ kommentar

Förvaltningens preventionssamordnare har sin arbetsplats på närpolisstationen och samverkar med polisen för att bekämpa all illegal försäljning av tobak, alkohol och narkotika. Övriga samverkansaktörer är fältassistenter, föräldravandrare, skolan, föräldraföreningar m fl.

Alkoholförtäringförbud på Östermalm gäller enligt kommunfullmäktiges beslut 2005-06-13 inom centrumanläggningar, parker, parklekar, lekparker på offentlig plats, skolgårdar och utomhusbaden Brunnsviksbadet och Lappkärrsbadet. Förbud mot alkoholförtäring från Valborg fram till veckan /veckorna före skolavslutning, tiden 04-30--06-15 kl 22.00-07.00, gäller för Djurgården, gräsytorna väster och öster om Djurgårdsvägen fram till Rosendalsvägen samt strandremsan längs Rosendalsvägen fram till Sirihovsvägen.

Vid remissvar vad gäller serveringstillstånd ska ett stort socialt ansvar utmärka ställningstagandet. Utredningen i samband med remissförfarande ska ha sin utgångspunkt i huruvida sociala och alkoholpolitiska olägenheter föreligger.

Förvaltningen ska utöva tillsyn över försäljningsställen av folköl och tobak, samt minst en gång per år besöka handlare och förmedla information kring aktuell lagstiftning. Inköpsstudier genom provköp av folköl och tobak ska ske minst en gång per år i samverkan med Precens och närpolis.

Vid överträdelse av lagstiftning ska förvaltningen samarbeta med polisen samt bereda ärenden med förslag på sanktioner till nämnden. Förvaltningen ska delta i stadens informationskampanjer i Precens regi, i samarbete med föräldraföreningar, frivilligorganisationer samt övriga aktörer dela ut flygblad kring alkohol och tobakslangning utanför systembolagen vid ungdomshelger.

Ansvar

Socialtjänstens programchef, preventionssamordnare, tillsynsansvarig, polis, m fl

Uppföljning

En del av uppföljningen sker vartannat år, genom den centrala drogvanundersökningen ”Stockholmsenkäten”. Därtill ska utförda åtgärder årligen redovisas inom verksamhetsområdet, i samband med verksamhetsberättelsen.

Begränsning av efterfrågan

För att förmå människor oavsett ålder att i minskad grad efterfråga alkohol och andra droger fokuseras kring vilka olika sammanhang som är viktiga att påverka. Viktiga sammanhang som forskningen lyfter fram är föräldrar/familj/ skola/arbete, fritid/ nöjen/krogar samt särskilt sårbara individer.

Åtagande

<i>Östermalm ska bedriva ett aktivt arbete i syfte att begränsa efterfrågan på alkohol, tobak och narkotika genom:</i>

- ett aktivt drogförebyggande arbete med inriktning att skapa trygga uppväxtvillkor för barn och unga.
- att tillse att alla kommunala skolor har en arbetsplan för tobaks- alkohol och narkotikaförebyggande arbete.
- att förskolor, skolor och fritidsverksamheter ansvarar för att aktiviteter som genomförs i den egna verksamhetens regi eller i samverkan med andra, är tobaks-, alkohol- och narkotikafria.
- att erbjuda alla barn och ungdomar ett stimulerande fritidsutbud i närområdet.
- att på olika sätt prioritera att involvera föräldrarna i det förebyggande arbetet.

Arbetsätt/ kommentar

Metoder utvecklas, liksom samarbetsmodeller och arbetsformer som bygger på samverkan mellan förskola, skola, hälso- och sjukvård, polis,

föräldraföreningar, frivilligorganisationer, m. m. Samverkan mellan olika parter ska bidra till att ett fungerande lokalt skyddsnett etableras. Olika grupper för samverkan finns på stadsdelen där representanter från grund- och gymnasieskola, Barn och Ungdom, Socialtjänst, polis, föräldra- och frivilligorganisationer samt församlingar ingår. Gruppernas syfte är att verka för tidig upptäckt av ogynnsamma förhållanden och diskussion kring problem och risker i området för att gemensamt ”kraftsamla” kring adekvata insatser.

Stadsdelens grundskolor och fritidsgårdar ska ha en skriven policy vad gäller anmälan om oro för barn. Det tobaks- alkohol och narkotikaförebyggande arbetet ska finnas beskrivet i en arbets-/ verksamhetsplan. Där ska framgå att aktiviteter som anordnas inom skolan/ fritidsgården för elever/ besökare, ska vara tobak, alkohol och narkotikafria. Denna policy ska förankras väl hos personal, ungdomar och föräldrar. I arbetsplanen ska även framgå hur samverkan med stadsdelsförvaltningens programområden, socialtjänsten och Barn och Ungdom ser ut.

Vidare ska den redan pågående samverkan på stadsdelen mellan socialtjänst, Ungdomsmottagningen, grund- och gymnasieskolor, fältassistenter, församlingar, föräldrarepresentanter, preventionssamordnare och polis utvecklas.

Östermalms stadsdelsförvaltning ska verka för att grundskolor och fritidsgårdar har beredskap och adekvat utbildning för att tidigt upptäcka barn och ungdomar i riskzon för ogynnsam utveckling. De ska också erbjudas aktuell kunskap som berör tobak, alkohol och narkotika, risk och skyddsfaktorer, samt resultat från ”Stockholmsenkäten”. Östermalms högstadieskolor ska erbjudas föräldraprogrammet ÖPP- Örebro preventionsprogram samt på begäran vid föräldramöten erhålla information om ungdomars tobaks-, alkohol och drogvanor genom bland annat ”Stockholmsenkäten”.

Stadsdelsförvaltningen ska bedriva det uppsökande och förebyggande arbetet med andra aktörer inom och utom den egna förvaltningen. Vidare ska barn och ungdomar på stadsdelen erbjudas en strukturerad fritidsverksamhet. Det lokala kulturlivet ska involveras och utvecklas. Ett exempel är det pågående stadsdelsövergripande kulturnätverk som skapats genom projektet ”1173”.

Ansvar

Programcheferna för Socialtjänst, Barn och Ungdom, Kultur och Miljö samt preventionssamordnaren.

Uppföljning

Utvärdera, redovisa och revidera årligen på respektive verksamhet i samband med verksamhetsberättelsen. Uppföljning sker också genom den vartannat år genomförda ”Stockholmsenkäten”.

Tidiga insatser

Barn och ungdom/vuxna

Med tidiga insatser avses åtgärder som syftar till att så tidigt som möjligt, identifiera och stödja personer i risksituationer och/ eller personer med riskbeteende.

Staden ska satsa på ett allsidigt förebyggande arbete. Den viktigaste faktorn i det förebyggande arbetet är familjen. Insatser som förbättrar samspelet mellan barn och förälder och som stärker samhörigheten och klargör familjeregler har en skyddande effekt på barn och ungdomar.

Exempel på några mätbara mål inför år 2010

att andelen elever i år 9 på Östermalm som storkonsumerar alkohol en gång i månaden/ eller oftare ska minska med 10 % och närma sig snittet för staden som enligt 2004 års Stockholmsenkät låg på 22%. (Östermalm: pojkar 32% / flickor 33%).

att andelen elever i år 9 på Östermalm som dricker alkohol med föräldrarnas tillstånd ska minska med 10 %.

I årets Stockholmsenkät (drogvaneundersökning) återfinns frågan: Får du dricka alkohol för dina föräldrar? Stockholmsenkäten kan här ge oss en uppfattning om effekterna av det förebyggande arbetet, riktat till föräldrar, som äger rum på stadsdelen, exempelvis i form av föräldraprogrammet ÖPP- Örebro preventionsprogram.

Åtagande

Östermalm ska arbeta för tidig upptäckt av barn/ ungdomar, unga vuxna och vuxna i riskzon genom:

- att utveckla samarbetsmodeller mellan socialtjänsten och skolan som bygger på samverkan mellan föräldrarna
- att tillse att grund- och gymnasieskolan har en beredskap att tidigt upptäcka barn och ungdomar i riskzon samt att det finns en tydlig policy kring vilka regler som gäller då problem uppstått Navigatorcenter kommer här att utgöra en viktig resurs.
- att bedriva ett aktivt uppsökande arbete i miljöer där ungdomar samlas
- samverkan mellan olika lokala aktörer i syfte att bygga upp ett fungerande lokalt skydds nät
- tillhandahållande av Ungdomsmottagning
- att erbjuda riktade insatser för barn till föräldrar med missbruksproblem/ psykisk funktionsnedsättning eller andra psykosociala problem
- erbjuda gruppverksamheter för unga vuxna, kvinnor och män

- att uppmärksamma gravida kvinnor och erbjuda stödinsatser
- att personer med begynnande missbruksproblem erbjuds kontakt, utifrån inkomna rapporter om LOB (lagen om omhändertagande av berusade personer i vissa fall) och rattonykerhet

Arbetsätt/ kommentar

Tidiga insatser består bland annat av att sprida information till föräldrar om vilka resurser som finns för stöd och vägledning i föräldrarollen. Samarbetet mellan stadsdelens preventionssamordnare och fältassistenter inom den nyetablerade Fältenheten utgör en viktig ”upptäckargrupp”. Ungdomsmottagningens verksamhet genom kontakt med unga/ unga vuxna kan uppmärksamma de som riskerar att hamna i missbruk. Insatser för flickor och kvinnor i riskzon kommer att utvecklas dels genom ungdomsmottagningens arbete och dels genom resursgruppen som arbetar med våld i nära relationer, där representanter från bland annat, socialtjänsten, landstinget, kriminalvården samt frivilligorganisationer ingår. En del i gruppens uppdrag är att utarbeta samarbetsformer samt utveckla metoder för tidig upptäckt kring denna riskgrupp. Även ”tvärgruppen” där representanter från olika verksamheter inom programområdet socialtjänsten ingår, med uppdrag att utifrån en helhetssyn finna adekvata insatser utifrån klientens individuella behov. ”Tvärgruppens” arbete innebär även att utveckla insatser som syftar till att uppmärksamma unga vuxna i riskzon.

I och med att socialtjänsten får en tidig kännedom om ungdomar i riskzon kan lämpliga åtgärder vidtas och insatser erbjudas. Förvaltningen behöver satsa mer på och utveckla metoder för att nå föräldrarna tidigare för att kunna erbjuda stöd i rollen som tonårsförälder. Barn till föräldrar med missbruksproblem, psykiska funktionshinder eller andra psykosociala svårigheter är familjeenhetens huvudsakliga målgrupp. Samverkan ska i dessa fall ske med skola, förskola, barnavårdscentral m fl för att dessa barn ska komma till socialtjänstens kännedom så tidigt som möjligt.

Förvaltningen arbetar efter den lokala BUS- överenskommelsen (Barn Ungdom Samverkan) som finns upprättad mellan landstingets beställare vård och Östermalms stadsdelsförvaltning. Där framgår ansvarsfördelningen för de barn som behöver särskilt stöd. Den grundläggande utgångspunkten är att barnen i första hand ska få insatser från basnivån i vardagsmiljön genom t e x förskola, skola. Först när dessa resurser inte är tillräckliga ska mer specialiserad verksamhet träda in.

Förvaltningen erbjuder genom familjeenhetens insatser råd- och stödsamtal kring föräldraskapet. Familjerätten erbjuder föräldrar samarbetsamtal som efter separation behöver hjälp att samarbeta kring barnets bästa. Barn till föräldrar som separerat ska erbjudas möjlighet att gå i grupp med andra barn i samma situation ” Barn i skilda världar”. För föräldrar som önskar bli bättre på att sätta gränser för sina barn/

ungdomar erbjuds grupper enligt speciella metoder som KOMET och Föräldrastegen.

Unga vuxna, kvinnor och män med missbruksproblem erbjuds särskilda gruppaktiviteter i lokaler på Sibyllegatan 52. Gravida kvinnor med ett riskbeteende avseende alkohol och narkotika uppmärksammas och ges stödinsatser via ungdomsmottagningen, familjeenheten och tvärgruppen i samarbete med mödravårdscentralen. Personer med begynnande missbruksproblem tillskrivs och erbjuds kontakt utifrån inkomna rapporter om LOB (lagen om omhändertagande av berusade personer i vissa fall) och rattonykterhet.

Ansvar

Programchefen för socialtjänsten, preventionssamordnaren, skolledare, landstinget, polis

Uppföljning

Utvärdera, redovisa och revidera årligen på respektive verksamhet utifrån verksamhetsberättelsen.

Vård och behandling

Grupper med särskilda behov

Med vård och behandling avses åtgärder mot ett manifest problem eller skada på individuell nivå. Kommunen och landstinget har ett gemensamt ansvar för att förebygga och behandla alla former av drogmissbruk. De vård- och behandlingsinsatser som erbjuds ska utgå ifrån den enskildes individuella behov och utformas och genomföras i samråd med den berörde. Barn till missbrukare är särskilt utsatta och ska erbjudas stöd i barngrupper. Även anhöriga ska erbjudas stöd. Arbetet med hemlösa missbrukare ska framförallt inriktas på att motivera till mera långsiktiga problemlösningar.

Åtagande

Östermalm ska inom sina respektive ansvarsområden samverka med andra myndigheter, organisationer och vårdgivare i syfte att erbjuda missbrukare bästa möjliga vård genom:

- samverkan med frivilligorganisationer, Maria Ungdom och andra vårdgivare.
- att vuxenenheten är samlokaliserad med Östermalms beroendemottagning, där även socialpsykiatrins biståndshandläggare och handläggarna inom enheten för personer med funktionsnedsättning har sina lokaler.
- en samverkansöverenskommelse mellan Stockholms läns sjukvårdsområde: Norra Stockholm psykiatri, Basområde city och Beroendecentrum Stockholm och stadsdelarna Kungsholmen, Norrmalm och Östermalm som syftar till att bland annat klargöra gemensamma ansvarområden.

- att ett omfattande samarbetsprojekt i form av Case Manager(CM) inletts och som ska pågå till och med december 2006.
- att genom chefsrådet i City Polismästardistrikt utarbeta samverkansdokument i brottsförebyggande arbete, där barn och ungdomar upp till 21 år utgör målgruppen.
- stöd åt anhöriga till personer med psykiska funktionshinder

Arbetsätt/ kommentar

Vård och behandling på grund av beroende problematik ges utifrån den enskildes ålder upp till 20 år inom familjeenheten och för personer över 20 år av vuxenenheten.

Socialtjänsten motiverar i första hand till drogfrihet på frivillig basis, men i de fall vårdbehovet inte kan tillgodoses enligt SoL, (socialtjänstlagen) eller på annat sätt, kan det leda till tvångsvård enligt LVU (lagen om vård av unga) eller LVM (lagen om vård av missbrukare).

Samverkan utvecklas genom att vuxenenheten är samlokaliserad med Östermalms beroendemottagning. Lokalerna delas även med socialpsykiatrins biståndshandläggare och handläggarna inom enheten för personer med funktionsnedsättning, vilket ytterligare stärker samarbetet mellan parterna. En överenskommelse om samverkan mellan Stockholms läns sjukvårdsområde: Norra Stockholm psykiatri, Basområde city och Beroendecentrum Stockholm och innerstadsstadsdelarna påverkar samarbetet i positiv riktning.

Ett omfattande samarbetsprojekt i form av Case Manager (CM) har inletts och kommer att pågå året ut. Projektets mål är att bygga upp en CM- verksamhet i norra innerstaden med personal från Östermalms, Kungsholmens och Norrmalms stadsdelsförvaltningar samt norra Stockholms psykiatri och beroende vård. Personalen ska arbeta uppsökande och utåtriktat för att på ett bättre sätt samordna insatser för personer med psykiska funktionshinder och komplexa vårdbehov, s.k ”dubbeldiagnoser”.

Förvaltningen har i samverkan med Intresseföreningen för schizofreni (IFS/CS) beviljats projektmedel från länsstyrelsen för utveckling av stöd till anhöriga till personer med psykisk funktionsnedsättning.

Ansvar

Programchef för socialtjänsten, respektive enhetschef inom socialtjänsten.

Utvärdering

En kartläggning kommer att utföras inom vuxenenheten beträffande Case Manager, för att se resultatet av erbjudna insatser samt vilka insatser som behöver utvecklas.

Utvärdera, redovisa och revidera årligen på respektive verksamhet utifrån verksamhetsberättelsen.

Östermalms stadsdelsnämnd som arbetsgivare

Personer med alkohol - och eller andra drogproblem finns ofta kvar i arbetslivet och endast en mindre del är helt utslagna. Det är på arbetsplatsen som den största möjligheten finns att upptäcka om någon har problem med alkohol eller andra droger.

Åtagande

<i>Östermalm ska i sitt personalpolitiska program ha en personalstödjande policy genom att:</i>

- samtliga enheter inom Östermalms stadsdelsnämnd ska följa stadens Arbetsmiljöpolicy, stadens Personalpolicy samt stadens Policy mot alkohol och droger(beslut i KF 2006-03-06).
- stadsdelsnämndens arbetsplatser ska vara alkohol- och drogfria. Detta innebär att det inte är tillåtet att vara påverkad av alkohol eller droger* under arbetstid.
- alla anställda ska ha kunskap om stadsdelsnämndens drogpolicy.
- den närmsta chefen alltid ansvarar för att åtgärder vidtas vid misstanke om att någon anställd har missbruksproblem.

Arbetsätt

Samtliga enheter inom Östermalms stadsdelsnämnd ska verka utifrån den aktuella personalpolicyn för Stockholms stad vad gäller alkohol- och drogmissbruk. Missbruk ska motverkas genom förebyggande arbete samt med tidiga insatser.

Uppföljning

Alkohol- och drogpolicyn följs upp inom ramen för stadens ordinarie uppföljningssystem i verksamhetsberättelsen.

*med droger menas här narkotiska preparat, icke- medicinskt bruk av läkemedel samt olagliga dopningsmedel.